

Klitrose

Klitrose (*Rosa pimpinellifolia*)

Højde	1 meter
Form	Lav busk
Blomstringstid	Juni - juli
Frugttype	Hyben
Modningstid	September - oktober
Lys	Sol
Jord	Mager
Fugt	Tørt til middel
Vind	Tålsom
Vårfrost	Medium tålsom
Saltsprøjt	Meget tålsom

Udbredelse

Klitrose har en stor, men særegen opsplittet udbredelse, som omfatter store dele af Europa, og som mod øst, i små og store spredte enklaver, strækker sig gennem det asiatiske kontinent helt til Korea. I Mellem- og Sydeuropa samt i Lille- og Centralasien er udbredelsen især knyttet til kalkrige bjergegne. I klitrosens nordvestlige udbredelsesområde vokser arten derimod primært i kystnære egne på lysåben bund, hvor der er tilgængelig næring – også selv om den skal findes i dybere lag. I Dan-

mark findes klitrosen derfor stort set kun i klitter og på klitheden langs den jyske vestkyst, samt enkelte steder ved Limfjorden. Klitrosen formodes at være en såkaldt »istidsrelikt«, og har sandsynligvis været vidt udbredt i istidens åbne slettelandskaber. Med skovens efterfølgende indvandring blev klitrosen trængt tilbage til de få områder, hvor træerne ikke kunne etablere sig, herunder især klitområderne.

Beskrivelse

Klitrosen bliver typisk 1 meter høj og er en rigt småtornet busk med sarte, hvide, velduftende blomster. Dens hyben er små, ca. 1,5 cm store, sammentrykte og nærmest jydepotteformede. De er typisk brunlig-sortede, men antager ofte en smuk rød til violet glød, og bliver siddende på busken til hen på vinteren. Løvet virker fint og spinkelt. Bladene er uligefinnede og har mange småblade. Farven varierer fra friskgrøn til mørkegrøn med mat overside og ofte rødlig rand. Tornene er spinkle, rette og nåleagtige og sidder meget tæt sammen op ad skuddene. Klitrose danner en dybtgående pælerod, hvorfra der vokser et vidtforgrenet net af underjordiske udløbere. Netop denne egenskab gør arten særlig effektiv som sandbinder.

Voksested

Klitrosen er meget lyskrævende og tåler ikke

at blive overvokset. Arten er specielt velegnet til meget tørre sandjorde, og den ses ofte på pioneragtig vis at vokse på rene sandflader i den hvide klit. Den tåler salt fint, og tåler også vind, men hvor den vokser meget åbent, tørblæses de opragende skud typisk, og blomstringen er beskedent. Vildtvoksende kan klitrose lokalt forekomme i store tætte krat, men oftest finder man den i smågrupper og klynger spredt i klitlandskabet. Den enkelte plantes højde afspejler nøje læforholdene på voksestedet, idet skuddene kun rager ud af vegetationslaget hvor der er meget læ, f.eks. bag småklitter og i buske af ene eller havtorn. Der hvor den har etableret sig meget åbent, bliver skuddene sjældent over 0,5 m og oftest kun 20-30 cm høje, mens den under mere beskyttede forhold, f.eks. på baglandslokaliteter, kan blive op til 1,5 m høj. Der er mange steder udplantet indførte former og krydsninger, som ligner vores hjemlige form, men som er mere højt voksende og har mere oprette skud.

Anvendelse i landskabsplantninger

Klitrosen kan anvendes som kantplante og sandbinder på tørre sandjorde. Med sine smukke hvide blomster og sortrøde hyben er klitrose et smukt indslag i klitfloraen. Den er særdeles velegnet til plantning i de kulturpåvirkede områder i klitten og klitheden, især langs den jyske vestkyst og i Limfjordsom-

rådet. Særligt de mange sommerhusgrunde i klitten kunne have glæde af arten, da den som nævnt er en effektiv sandbinder og samtidig et godt alternativ til den aggressive og invasive rynkede rose (*Rosa rugosa*). Klitrosen er nem at dyrke og kan forynges ved slåning. Når arten først er etableret, er den særdeles robust og kan sprede sig langt (også uønsket!) ved hjælp af udløbere fra roden. Klitrosen anvendes hyppigt i vildt- og læplantninger, langs veje samt i haver og parkanlæg i byerne.

Anden anvendelse

Hyben fra vores hjemmehørende rosearter har generelt et højt C-vitaminindhold. De anvendes i medicinalindustrien, bl.a. i produktionen af gigtpreparater, mens deres indhold af antioxidanter udnyttes i naturmedicinpreparater. Klitrosehyben blev tidligere brugt til syltetøj, marmelade og vin, og de er meget velegnede til fremstilling af kryddersnaps.

Valg af plantemateriale

Skov- og Naturstyrelsen anbefaler, at der til landskabsplantninger bruges planter af en afstamning, der sikrer, at de er robuste og på langt sigt kan tilpasse sig eventuelle klimaændringer. Derfor foretrækkes genetisk brede, danske frøkilder.

På hjemmesiden www.plantevalg.dk kan der hentes oplysninger om valg af frøkilde.

Kilder

Anonym (1994). Træer og buske til skovbryn, læhegn og vildtplantninger. Skov-info nr. 13. Tekst og redaktion: Skov- og Naturstyrelsen, Fællesudvalget for læplantning og Frøkildeudvalget.

Hansen, L. N. (2008). De vilde roser i det danske landskab – et forsøg på status over viden og mangel på samme. Dansk Dendrologisk Årsskrift, bind 26, s. 27-70.

Møller, P. F. og H. Staun (2001). Danmarks træer og buske. Politikens forlag.

Pedersen, A. (1966). Rosaceernes udbredelse i Danmark – I. Danmarks Topografisk-Botaniske Undersøgelser. Botanisk Tidsskrift, Bind 61.

Fortegnelse over frøkilder, se www.frøkilder.dk

Tekst og redigering: Lars N. Hansen og Ditte C. Olrik

Layout: Jette A. Larsen

Foto: Lars N. Hansen

Udgivet: November 2007

Opdateret: Februar 2010

Skov- og Naturstyrelsen

SKOV & LANDSKAB